

Inhoud

Aanwijzingen voor de kandidaten	5
A Klimaatverandering	6
B Ruimtelijke ordening en de uitbreidingsplannen van Rotterdam	7
C China: aanstormende supermacht?	9
D Het Tsjaadmeer	11
E Vergrijzing in Europa en bereikbaarheid van de zorg in Nederland	12

Verantwoording

© 2001 Stichting Aardrijkskunde Olympiade Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs: Chantal van den Heuvel, Henk Post en Lody Smeets

Redactie: Frans Engels, Henri van Nijnatten, Han Noordink, Leon Vankan, Bert van Wanrooij

Eindredactie: Lody Smeets

Vormgeving omslag: Studio Oude Vrieling bv

Vormgeving binnenwerk: Helga Stortelder

De Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2001 wordt mede mogelijk gemaakt door bijdragen van: Universiteit van Utrecht, SLO Specialisten in leerplanontwikkeling, KNAG, Rijksuniversiteit Groningen, Novib, Vrije Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Wageningen, Instituut voor Leraar en School te Nijmegen, Outdoor Education, Wolters Noordhoff Atlasproducties, Educatieve Faculteit Amsterdam, Space Expo Noordwijk, Katholieke Universiteit Nijmegen, Citogroep Instituut voor toetsontwikkeling, Stichting Veldwerk Nederland, Uitgeverij ThiemeMeulenhoff, Topografische Dienst, Unie van Waterschappen, NS Internationaal, Hogeschool Rotterdam, Transparencies to Educate

Aanwijzingen voor de kandidaat

1. Deze toets bestaat uit vijf vraagstukken, elk met een aantal deelvragen.
2. Het totaal aantal te behalen scorepunten is 60.

A Klimaatverandering	11 punten
B Ruimtelijke ordening en de uitbreidingsplannen van Rotterdam	14 punten
C China: aanstormende supermacht?	13 punten
D Het Tsjaadmeer	10 punten
E Vergrijzing in Europa en bereikbaarheid zorg in Nederland	12 punten
3. Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden en dergelijke) dan worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.
4. Bij een deel van de vragen moet je eerst een keuze bepalen en die vervolgens toelichten/ beargumenteren. Vaak wordt er dan voor deze keuze geen score toegekend maar wel voor een juiste/passende toelichting/argumentatie.
5. In deze finale kan de correctiecommissie besluiten antwoorden juist te rekenen die nog niet in het correctievoorschrift zijn voorzien, maar wel op vakinhoudelijke gronden juist zijn te rekenen.
6. Schrijf alle antwoorden met het bijbehorend nummer op je antwoordblad. Gebruik voor elk vraagstuk (A t/m E) een nieuw antwoordblad.
7. Gebruik bij deze toets de 52^e editie van De Grote Bosatlas en het bijgeleverde bronnenboekje
8. Het gebruik van kladpapier, rekenmachine en geodriehoek/lineaal is toegestaan.
9. Je hebt voor deze toets 150 minuten de tijd.

Succes!

A Klimaatverandering

Gebruik bron 1 en 2 in het bronnenboekje en de geschikte informatie op pagina 118 t/m 123 en 183 t/m 188 in de atlas.

- Als je de atlaskaarten op pagina 183 bekijkt zie je dat de gevolgen van klimaatverandering sterk verschillen per regio. Zowel in Europa als ook in Afrika zijn er gebieden die waarschijnlijk te maken krijgen met negatieve gevolgen van de klimaatverandering.
- 1A (1p) Welk land in Zuid-Europa en welke drie landen in Noord-Afrika krijgen tussen 1990 en 2050 te maken met een afnemende maïsopbrengst ten gevolge van klimaatverandering?
- 1B (2p) Noem twee fysisch-geografische factoren die van invloed kunnen zijn op deze afnemende maïsopbrengst.
- Voor 1990 verdiende de voormalige Sovjetunie veel geld aan de export van landbouwproducten.
In bron 2 kun je zien dat de Russische maïsproductie na 1990 in elkaar zakt. Deze Russische productie is veel lager geworden in vergelijking met wat in de voormalige Sovjetunie werd geproduceerd.
- 2 (1p) Is dat vooral toe te schrijven aan de klimaatverandering of aan andere factoren? Licht je antwoord toe.
- 3 (2p) Geef twee argumenten waarom de regeringen van Rusland en de Verenigde Staten extra kritisch zijn ten aanzien van de conclusies van de IPCC-werkgroep (zie bron 1). Baseer deze argumenten op twee verschillende kaarten of diagrammen op pagina 183 en 188 in de atlas.
- Klimaatverandering kan gevolgen hebben voor de vegetatie, het ecosysteem en de bevolking van het Russische permafrostgebied.
- 4A (2p) Leg uit hoe de meest noordelijke vegetatiezone in het Russische permafrostgebied bedreigd kan worden door de klimaatverandering tussen 1990 en 2050. Ga in op de samenhang tussen de kenmerken van de permafrost en de vegetatie.
- 4B (2p) Noem twee voordelen van de klimaatverandering voor handel en industrie in deze noordelijke vegetatiezone. Gebruik de kaarten op pagina 120 of 121 van de atlas. Geef per voordeel de kaart (paginanummer en letter) waaruit je dit voordeel hebt afgeleid.
- 4C (1p) Welke vorm van landbouw in deze noordelijke vegetatiezone kan op den duur verdwijnen door de klimaatverandering?

B Ruimtelijke ordening en de uitbreidingsplannen van Rotterdam

Gebruik de bronnen 3 en 4 bij de beantwoording van de volgende vragen over de nationale ruimtelijke ordening en de uitbreidingsplannen van Rotterdam.

5A (1p) Welke twee landsdelen hebben volgens de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening tot 2030 (zie kaart bij bron 3) de meeste behoefte aan ruimte voor water?

5B (1p) Noem een reden waarom de overheid juist voor die landsdelen zo veel ruimte voor water claimt?

Het plan Hoekse lijn ten westen van Rotterdam heeft zoals de naam al zegt een lijnvorm.

6 (1p) Noem een reden waarom het plan een lijnvorm/langgerekte vorm heeft gekregen. Gebruik de atlaskaart over Midden-Nederland en/of één van de atlaskaarten over ruimtelijke ordening.

De rijksoverheid weegt af welk uitbreidingsplan van Rotterdam in noordelijke richting het beste past binnen het nationale beleid voor de ruimtelijke ordening: het plan richting Zoetermeer (het ZoRo/tussengebied) of het plan richting Gouda. Beide plannen hebben vanuit het oogpunt van het nationale beleid voor ruimtelijke ordening eigen voordelen en nadelen.

7A (1p) Noem één voordeel van het plan richting Zoetermeer (het ZoRo/tussengebied) vanuit het belang van de nationale ruimtelijke ordening. Baseer dit voordeel op de atlaskaarten over de ruimtelijke ordening.

7B (1p) Noem één voordeel van het plan richting Gouda vanuit het belang van de nationale ruimtelijke ordening. Baseer dit voordeel op de atlaskaarten over de ruimtelijke ordening.

De uitbreiding richting Hoekse Waard is strijdig met de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening waarin dit gebied als nationaal landschap wordt aangewezen. Als alternatieven in zuidelijke richting komen de uitbreidingen in Voorne-Putten in aanmerking.

8 (2p) Geef twee argumenten waarom Voorne-Putten net zo min of nog minder geschikt is dan de Hoekse Waard als locatie voor de Rotterdamse uitbreidingsplannen. Maak gebruik van de informatie op pagina 18, 36/37, 40/41, 59, 61 of 63 van de atlas.

Er zijn plannen om de sluisen in de Haringvliet vaker open te zetten. Dit zou de gevarieerdheid en omvang van de vogelstand in en rond de Haringvliet kunnen bevorderen.

9A (2p) Leg uit hoe de variatie en omvang van de vogelstand kunnen toenemen door het vaker open zetten van de sluisen in de Haringvliet.

9B (2p) Leg met behulp van één van de kaarten over de waterhuishouding in Nederland uit dat het vaker openstellen van de Haringvliet nadelig kan zijn voor Zeeland.

9C (2p) Leg met behulp van één van de kaarten over de waterhuishouding in Nederland uit dat het vaker openstellen van de Haringvliet ook nadelig kan zijn voor Rotterdam.

Het zijn met name de oudere inwoners van 60 jaar of ouder in de Hoekse Waard en Overflakkee die veel aarzelingen hebben bij het vaker openzetten van de sluisen in de Haringvliet.

9D (1p) Noem met behulp van kaartinformatie over landaanwinning en de Deltawerken in Nederlanden een reden waarom juist deze inwoners aarzelingen zullen hebben.

C China: aanstormende supermacht?

Bestudeer eerst bron 5. Beantwoord dan de volgende vragen over de bevolkingsgroei en de ontwikkelingen in China.

- 10 (1p) Gebruik atlaskaart 192. Welk land op de wereld zal in 2050 de meeste inwoners hebben?
- 11 (1p) Bekijk het bevolkingsdiagram van China op pagina 191 van de atlas. Dan zie je een inkeping bij de leeftijdsgroep van 20 – 24 jaar. Verklaar deze inkeping.

In 1949 werd China een communistische Volksrepubliek onder leiding van de legendarische Mao Zedong. Het communistische bewind in China vond het werk in landbouwcommunes belangrijk. China moest voor de voedselvoorziening onafhankelijk zijn van het buitenland. Handel met kapitalistische staten moest tot een minimum beperkt blijven. Na de dood van Mao in 1976 veranderden de opvattingen van de Chinese regering geleidelijk. De economie mocht gemoderniseerd worden en er werd meer uitwisseling met het buitenland toegestaan.

- 12 (1p) China is nog steeds een belangrijke landbouwnatie. Welke plaats neemt China in op de mondiale ranglijst van graanproducenten? Neem hiervoor de gegevens over de productie van tarwe, rijst en maïs in de atlas samen.

Met behulp van pagina 198 in de atlas kun je onderzoeken of de economische positie van China in de wereld is veranderd ten gevolge van de politieke veranderingen in dit land.

Je ziet dan dat zowel China als ook India tot de sterk groeiende economieën van Azië behoren.

- 13 (2p) Welk van beide landen heeft zich volgens de atlaskaarten op pagina 198 de sterkste economische positie in de wereldhandel verworven in de periode 1990 – 2000: India of China? Geef twee verschillende argumenten voor je keuze gebaseerd op de atlaskaarten op pagina 198.

Op pagina 138 van de atlas kun je zien dat de regio's binnen China zich ongelijk ontwikkelen zowel wat betreft de bevolkingsgroei als ook de economie.

- 14A (3p) Tibet is een regio in China met een klein vestigingsoverschot. Noem op grond van de kaartinformatie op pagina 136 t/m 138 drie redenen waarom je in Tibet eerder een vertrekoverschot dan een vestigingsoverschot zou verwachten.

- 14B (1p) In welke Chinese regio zou je op grond van de economische mogelijkheden niet zo'n hoog vertrekoverschot van meer dan 150.000 mensen per jaar verwachten? Geef een verklaring waarom er uit deze regio dan toch zo veel mensen vertrekken.

15A (1p) In welke Chinese provincie groeien de buitenlandse investeringen het hardst?
Geef hiervoor een historisch-geografische verklaring.

Een Europese bank wil een bankfiliaal in China vestigen. De bank heeft twee plaatsen in China op het oog: Qinhuangdao of Xiamen.

15B (3p) Welke plaats is de beste keuze als je de kaartinformatie op pagina 138 bekijkt?
Geef drie argumenten voor je keuze. Baseer deze argumenten op de kaartinformatie op pagina 138 van de atlas.

D Het Tsjaadmeer

Bron 6 toont de opdroging van het Tsjaadmeer in de periode 1963 – 1997.

Beantwoord de volgende vragen over dit opdrogingsproces met behulp van pagina 146 t/m 150 in de atlas.

16A (1p) In bron 6 zie je op één van de satellietbeelden van het Tsjaadmeer vier pijlen met een cijfer. Welke pijl wijst in noordelijke richting: pijl 1, 2, 3 of 4?

16B (1p) Welke twee rivieren zijn de belangrijkste waterleveranciers van het Tsjaadmeer?

A de Bahr el Ghazal en de Bahr Salamat

B de Niger en de Hadejia

C de Logone en de Chari

17 (2p) Noem twee menselijke activiteiten die de opdroging van het Tsjaadmeer kunnen versterken?

De opdroging van het Tsjaadmeer kan voordelen én nadelen hebben voor de inwoners rond het Tsjaadmeer.

18A (1p) Noem een voordeel van de opdroging voor de inwoners rond het Tsjaadmeer.

18B (1p) Noem een nadeel van de opdroging voor de inwoners rond het Tsjaadmeer.

Om de economische ontwikkeling (akkerbouw en energievoorziening) in Tsjaad te stimuleren worden de volgende investeringsplannen bedacht:

- een stuwmeer in de Chari iets ten zuiden van Njademena
- een stuwmeer in de Bhar el Ghazal 300 kilometer ten noordoosten van het Tsjaadmeer

19A (2p) Welke investering is economisch-geografisch gezien het meest verantwoord? Geef twee argumenten voor je keuze. Baseer deze argumenten op de geschikte atlaskaarten over Afrika op pagina 146 t/m 150 van de atlas.

19B (1p) Noem een milieuvoordeel van de aanleg van een stuwmeer in Tsjaad. Gebruik de atlaskaarten over het milieu op aarde.

19C (1p) Noem een milieunadeel van de aanleg van een stuwmeer in Tsjaad.

E Vergrijzing in Europa en bereikbaarheid van de zorg in Nederland

In het krantenbericht in bron 7 worden Italië, Spanje en Zwitserland genoemd als landen met de grootste verwachte daling van de bevolking in het westelijk deel van Europa.

- 20A (1p) Welke vijf landen in het westelijk deel van Europa behoren volgens de atlas (zie pagina 74/75) in de periode 2000 – 2050 tot de landen met de grootste procentuele daling van de bevolking?
- 20B (2p) Welk ander land van de Europese Unie zou je op grond van de leeftijdsopbouw ook bij het rijtje van de grootste dalers verwachten? Gebruik de statistiekgegevens achteraan in de atlas. Noem ook een reden waarom dit land naar verwachting toch **niet** tot de grootste dalers zal behoren. Baseer deze reden op een van de atlaskaarten op pagina 74 of 75.
- In sommige delen van Spanje is de bevolkingsdaling nu al een groot probleem. Je treft er al veel zogenaamde spookdorpen aan die geheel zijn verlaten. Andere dorpen probeert de overheid te redden door immigratiecampagnes én een geldbedrag voor elke nieuw geborene.
- 21A (3p) In welk gebied in Spanje zal dit probleem van wegwijnende dorpen het grootst zijn?
- in Cantabria (in de omgeving van Torrelavega)
 - in het noorden van Aragón (in de omgeving van Boltaña)
 - in het zuiden van Andalucía (in de omgeving van Carmona)
- Geef met behulp van de atlaskaarten op pagina 74 en 108/109 drie kenmerken waaruit je kunt afleiden dat juist dit gebied te maken heeft met het probleem van de wegwijnende dorpen.
- 21B (2p) Leg uit waarom een immigratiecampagne van enkele jaren ook op de lange termijn een oplossing kan betekenen voor de streken met wegwijnende dorpen.

In het krantenbericht in bron 7 kun je lezen dat de vergrijzing in Europa een bedreiging kan vormen voor de betaalbaarheid van de pensioenen. Ook de gezondheidszorg zal rekening moeten houden met de veranderingen in de bevolkingsamenstelling. Minister Borst van volksgezondheid in Nederland maakt zich nu al ernstige zorgen over het aanbod en de bereikbaarheid van de ziekenhuiszorg in Nederland. In de ziekenhuizen heeft een proces van schaalvergroting plaats gevonden waarbij veel behandelingen alleen nog maar in de primaire regionale centra worden aangeboden. De streekziekenhuizen kunnen steeds minder zorg bieden en worden met uitholling en opheffing bedreigd. Dit kan juist voor bepaalde bevolkingsgroepen in bepaalde delen van het land leiden tot een slechte bereikbaarheid van bepaalde ziekenhuiszorg. De minister wil daarom een onderzoek laten verrichten naar bereikbaarheidscriteria voor ziekenhuizen.

Bestudeer de kaarten op pagina 52 en 53 van de atlas.

Dan zie je dat in sommige Nederlandse provincies het aandeel van de bejaarden in de bevolking kan oplopen tot 25% of meer.

- 22 (2p) Noem twee verklaringen voor dit hoge aandeel van bejaarden juist in deze provincies.
- 23 (2p) Noem twee argumenten waarom Drenthe één van de provincies is waar de komende 25 jaar het meest moet worden geïnvesteerd in de bereikbaarheid en het aanbod van de ziekenhuiszorg.
Baseer één argument op een van de atlaskaarten op pagina 52 en 53.
Baseer het andere argument op een geschikte atlaskaart op pagina 57.

Einde

